

Roter til ROT

Like før jul la Finansdepartementet fram sin rapport «Skattefradrag for håndverkertjenester i private hjem» (ROT-fradrag). Rapporten er ikke positiv til en innføring av et slikt fradrag i Norge. Håndverkerstanden deler ikke departementets synspunkt, men ser derimot store samfunnsøkonomiske gevinster.

I følge den såkalte «Sundvolden-erklæringen» som ble lagt fram like etter valget i fjor, lofte regjeringen å «utrede gevinster og konsekvenser av et ROT-fradrag».

ROT-fradrag innebærer at en kan få fradrag for en del av arbeidskostnadene når en engasjerer håndverkere til å utføre arbeider i private hjem. Sverige har hatt en slik ordning siden 2008 og innføringen av ordningen med ROT-fradrag ble begrunnet med at det ville stimulere til sysselsetting og redusere svart arbeid. I Norge har en slik ordning først og fremst blitt foreslått som et mulig tiltak for å begrense svart arbeid.

Tiltak mot svart arbeid

Regjeringens mener imidlertid den er godt i gang med å bekjempe svart arbeid med andre metoder.

- Det er iverksatt flere tiltak for å motvirke svart arbeid i bygge- og anleggsbransjen. Det er departementets vurdering at slike tiltak er mer ressurseffektive og målrettede enn det et ROT-fradrag vil være, skriver departementet i rapporten.

- Et ROT-fradrag kan indirekte ha negative virkninger for andre bransjer og næringer. Subsidiene vil øke etterspørselen etter håndverkertjenester og kan dermed øke prisen på byggebransjens tjenester og virke kostnadsdrivende for øvrige næringsvirksomheter. I tillegg kan byggebransjen trekke arbeidskraft fra andre sektorer som ikke mottar subsidier. Dette innebærer isolert sett et velferdstap.

Dårlig rennommé

Denne frykten deles ikke av den norske håndverkerstanden, blant andre Maler- og byggtapetsermestrenes Landsforbund, MLF, er redd maleryrkets fremtid.

Privatmarkedet langt på vei drenert for seriøse håndverkere. Yrkets status er for nedadgående. Konsekvensen av dette er at rekrutteringen uteblir, yrkets status svekkes og dets representanter forgubbes og forsvinner.

- Det er ingen tvil om at et ROT-fradrag vil være gunstig for bransjen. Vi må få ryddet opp i bransjen slik at det skapes en yrkesstolthet som er attraktiv for ungdommen å ta del i. Det må bli attraktivt for unge mennesker å velge denne karrieren. Å få renset ut den ulovlige virksomheten vil utvilsomt gi oss økt status. Her må myndighetene ta et ansvar – gi oss ROT-fradrag, sier Olav Dagsleth, fagsjef i MLF.

Samfunnsøkonomi

Regjeringen maler opp et bilde av at ROT-ordningen nærmest fører med til en økonomisk katastrofe. MLF mener derimot at de større samfunnsøkonomiske perspektivene trekker i positiv retning.

- Håndverkerbedrifter kveles i dag langsomt av konkurransen fra de svarte aktørene. Bedrifter legges ned eller videreføres ikke ved generasjonsskifte. På videregående skoler med håndverkerutdanning avlyses utdanningstilbud på grunn av manglende interesse fra de unge. Kostbare utdanningsfasiliteter blir stående tomme. De unge ser ingen framtid innenfor håndverksfagene, sier Ingar Strand, daglig leder for Opplæringskontoret for Overflateteknikk i Trondheim.

MLF frykter for maleryrkets fremtid.

Misbruk

- Et ROT-fradrag i Norge er ment å skulle redusere omfanget av skatte- og avgiftsunndragelser. Erfaringene fra Sverige viser imidlertid at ROT-fradraget har gitt nye muligheter for bedragerier og misbruk av ordningen, påpekes i rapporten.

Skatteverket i Sverige mener undersøkelser viser at den uregistrerte økonomien i håndverkerbransjen er redusert etter innføringen av ROT-ordningen. Samtidig innrømmer de at mange har misbrukt ordningen. I høst ble det derfor innført innskjerpelser av rapporteringssystemet for å tette huller i regelverket.

- Løsningen kan umulig være å si «nei» til ROT, men å bekjempe de ulike forsøkene på misbruk etter hvert som de dukker opp, understreker Olav Dagsleth i MLF.

Komplisert administrasjon

Regjeringen hevder også at et ROT-fradrag vil komplisere skattesystemet og at det vil være en administrativt krevende ordning som forutsetter et detaljert regelverk og behov for skjønsmessige vurderinger. Nødvendig kontroll vil legge beslag på ressurser som kunne vært benyttet til annet kontrollarbeid, blant annet for å avdekke skatteunndragelser.

Mindre svart i Sverige

ROT-innføringen i Sverige var i sin tid, i første rekke, et arbeidsmarkedspolitisk tiltak. Etter innføringen

av ROT-fradraget er det blitt vesentlig flere arbeidsplasser for bygningsarbeidere, malere, rørlegger og andre håndverkeryrker.

Undersøkelser viser at før ROT-ordningen ble innført, sa nesten 50 prosent av svenskene at de kjente noen som hadde benyttet seg av svart arbeid det siste året. Allerede etter få år hadde denne andel sunket til 30 prosent. På samme tid har antallet håndverkerbedrifter som ser konkurransen fra svarte aktører som en utfordring, blitt halvert.

- Etterspørselen etter hvite tjenester har økt, forteller Pia Blank Thörnroos fra det svenske Skatteverket, - og det har gitt en positiv effekt for hvite oppdrag og dermed dokumentering av inntekter.

Den svenske modellen

I Sverige er skattereduksjonen 50 prosent av arbeidskostnadene når oppdragstaker er et foretak. Er arbeidet utført av en ansatt privatperson, tilsvarer fradraget det kjøper skal betale i arbeidsgiveravgift. Dette skjer ved at kjøper slipper å innbetale avgiften. Beløpets størrelse er begrenset oppad til 50.000 kroner i året per person.

Finansdepartementet konkluderer, i utgangspunktet, at et ROT-fradrag vil gjøre det billigere enn i dag å velge hvitt arbeid. En forventer dermed at å redusere omfanget av svart arbeid i de bransjene som omfattes av ordningen.

- Men den store majoriteten som i dag kjøper denne typen tjenester hvitt, vil imidlertid også få fradraget, påpeker regjeringen i rapporten.

Hvor omfattende er problemet med svart arbeid?

Næringslivsorganisasjonen Virke anslår i en rapport at skatte- og avgiftsunndragelsene knyttet til svart arbeid i sum beløper seg til drøyt 70 milliarder kroner per år. For perspektivets skyld kan vi nevne at byggingen av nytt hoppanlegg i Holmenkollen kom på 1,8 milliarder kroner etter en kraftig budsjettsprek, og at prislappen for det nye operahuset i Bjørvika endte på 4,2 milliarder kroner.

Ved å fjerne kun halvparten av det svarte markedet, vil den norske stat kunne årlig kunne bygge fire nye, eksklusive operahus og ti hoppanlegg av internasjonal standard.